

IDUHeS, 2025; 8(1): 60-70

Doi: 10.52538/ iduhes.1543113

Araştırma Makalesi – Research Paper

SAĞLIKTA ŞİDDETİN MESLEKİ BENLİK SAYGISINA ETKİSİ

THE EFFECT OF VIOLENCE IN HEALTH ON PROFESSIONAL SELF-ESTEEM

Seher ÇAKMAK¹, Melike DEMİR DOĞAN², Aleyna HAL³, Bengü YÜCEBİYİK⁴

Özet

Bu çalışmanın amacı, sağlıkta şiddetin hemşirelik öğrencilerinin mesleki benlik saygısı üzerine etkisini belirlemektir. Kesitsel tanımlayıcı nitelikte yapılan çalışma, Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı gönüllü kabul eden 210 öğrenci ile 30 Mart 2023 - 15 Nisan 2023 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırmanın verileri Tanıtıcı Özellikler Formu, Şiddet Algısı Formu ve Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği ile toplanmıştır. Öğrencilerin %9,0'ının sağlıkta şiddet ile ilgili herhangi bir eğitim almadığı, %86,7'sinin sağlıkçılara yönelik şiddet haberlerinden etkilendiği, %18,1'inin herhangi bir yakınının şiddete uğradığı, %9,0'unun klinik uygulama sırasında şiddet olayına şahit olduğu ve %5,2'sinin şiddete maruz kaldığı, şiddete maruz kalanların %72,7'sinin hasta yakını tarafından ve sözel şiddete maruz kaldığı, %48,1'inin uygulama yaptığı klinikte şiddeti önleme ile ilgili önlemlerin bulunup bulunmadığı hakkında bilgisinin olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin mesleki benlik saygısı puan ortalamasının 115,9±20,6 olduğu ve şiddet algısının mesleki benlik saygısı üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisinin bulunmadığı saptanmıştır. Annesi memur olan öğrencilerin mesleki benlik saygılarının istatistiksel açıdan anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin mesleki benlik saygılarının yüksek olduğu ve şiddet algısı ile ilgili sorulan soruların mesleki benlik saygısını etkilemediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Sağlık, Mesleki Benlik Saygısı, Şiddet, Sağlıkta Şiddet

Abstract

The aim of this study was to determine the effect of violence in health on nursing students' professional self-esteem. The cross-sectional descriptive study was conducted between March 30, 2023, and April 15, 2023 with 210 students studying at Gümüşhane University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, who voluntarily agreed to participate in the study. The data of the study were collected using the Descriptive Characteristics Form, the Violence Perception Form and the Professional Self-Esteem Scale. 91.0% of the students did not receive any training on violence in health, 86.7% were affected by the news about violence against healthcare professionals, 18.1% had a relative who had been subjected to violence, 9.0% witnessed an incident of violence during clinical practice, and 5.2% were exposed to violence. 2% were exposed to violence, 72.7% of those who were exposed to violence were exposed to verbal violence by the patient's relatives, and 48.1% did not know whether there were measures to prevent violence in the clinic where they practiced. The mean score of the students' professional self-esteem was 115.9±20.6 and the perception of violence did not have a statistically significant effect on professional self-esteem. It was determined that the professional self-esteem of students whose mothers were civil servants was statistically significantly higher. It was determined that nursing students' professional self-esteem was high and questions about perception of violence did not affect their professional self-esteem.

Keywords: Nurse, Health, Professional Self-Esteem, Violence, Violence in Health

Geliş Tarihi (Received Date): 03.09.2024, Kabul Tarihi (Accepted Date): 05.05.2025, Basım Tarihi (Published Date): 30.05.2025. ¹ Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İ Hastalıkları Hemşireliği AD, Gümüşhane, Türkiye, ² Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Gümüşhane, Türkiye, ³İstanbul Aydın Üniversitesi, VM Medikal Park Hastanesi, İstanbul, Türkiye, ⁴ Kastamonu, Türkiye. **E-mail:** melekdm@gmail.com **ORCID ID's:** S.Ç.; <https://orcid.org/0000-0003-4684-8333>, M.D.D.; <https://orcid.org/0000-0001-7051-2202>, A.H.; <https://orcid.org/0009-0000-1715-7387>, B.Y.; <https://orcid.org/0009-0005-6458-3422>

1. GİRİŞ

Şiddet, Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımına göre, yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişme bozukluğu ya da yoksunluğa yol açacak veya yol açma ihtimali yüksek olan tehdit veya fiiller bütünüdür (WHO 2002). Sağlık çalışanları meslekleri gereği stresli bireylerle yakın temas halinde olduklarından dolayı, diğer meslek gruplarına kıyasla şiddete uğrama riski daha yüksektir (Fernsn, 2006, ss.42-46; Hahn ve ark., 2012, ss.2685-2699). Günümüzde, sağlıkta şiddet olaylarının artması, ciddi bir mesleki tehlike olup, önemli bir halk sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan çalışmalar da bu konuya dikkat çekmektedir (Uskun ve ark., 2022, ss:23; Şahin ve Yıldırım, 2020, ss. 7-14; Demirci ve Uğurluoğlu, 2020, ss.89-97; Yeşilbaş, 2016, ss.44-54).

Malgorzata (2010) tarafından yapılan bir araştırmada, hemşirelerin haftada en az bir kez şiddete maruz kalma oranının Fransa'da %39 olduğu, Birleşik Krallık'ta %29 olduğu, Almanya'da %28 olduğu, Hollanda'da %10 olduğu ve Norveç'te ise %9 olduğu bildirilmiştir (Malgorzata, 2010). Türkiye'de yapılan farklı çalışmalarda ise şiddet oranının %40,2 ile %55.1 arasında değiştii görülmektedir (Bat Tonkuş ve Çoşkun, 2021, ss. 15-26; Öztürk ve Ulaş Karaahmetoğlu, 2019, ss.642-654). Güney Kıbrıs'ta yapılan bir çalışmada ise hekim ve hemşirelerin %88,8 oranında sözel şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır (Vezyridis ve ark., 2015, ss.1210-1222). Yapılan bir çalışmada her 3 sağlık çalışanından birinin meslek hayatının bir döneminde şiddete maruz kaldığı, maruziyetin kadın sağlık çalışanlarında anlamlı derecede yüksek olduğu ifade edilmiştir (Uskun ve ark., 2022, ss:23).

Yapılan araştırmalar, sağlık çalışanlarının çoğunlukla hasta, hasta yakını veya arkadaşları tarafından şiddete uğradığını ve bu durumun sağlık çalışanlarının hasta ile çalışmaktan daha az doyum aldığını ve hasta bakımının kalitesinin azaldığını göstermektedir (Akbaş ve ark., 2016, ss.93-100). Bu nedenle, sağlık çalışanlarının şiddete maruz kalma riski göz önünde bulundurularak, bu konuda önleyici tedbirler alınması gerekmektedir.

Benlik kavramı, bir kişinin kendisi hakkında sahip olduğu tüm tutumlar, görüşler ve bilişleri içeren bir kavramdır. Profesyonel benlik kavramı ise, bireyin kendini profesyonel bir kişi olarak algılaması ve bu algının profesyonel performansın farklı yönlerini etkilemesidir (Montazeralfaraj ve ark., 2018, ss.521-525). Hemşirelerin yüksek profesyonel benlik kavramına sahip olmaları, hasta sağlık hizmetlerini olumlu yönde etkileme olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermiştir. Ancak, benlik kavramı aynı zamanda stres, tükenmişlik ve iş doyumunu gibi işle ilgili diğer önemli faktörler üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir (Arthur ve Randle, 2007, ss.60-64).

Geleceğin hemşireleri olacak olan hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama sırasında yaşadıkları şiddetin, olumsuz psikolojik etkilerinin yanı sıra klinik performanslarını da etkileyerek hasta bakımının kalitesini azaltabilir. Cheung ve arkadaşları tarafından yapılan bir araştırmada da görüldüğü gibi, klinik uygulama sırasında şiddete maruz kalan hemşirelik öğrencilerinde mesleği bırakma düşüncesi ve davranışı daha fazla gelişebilir (Cheung ve ark., 2019, ss.1-10). Bu durum, ilerleyen dönemlerde hemşire yetersizliğinin nedeni olabilir. Laschinger ve arkadaşları tarafından yapılan bir araştırmada da bu durum doğrulanmıştır (Laschinger ve ark., 2009, ss.377-383). Bu nedenle hemşirelik uygulamalarda şiddet deneyimlerinin ve şiddet yönetimi yeterliklerinin belirlenmesi, bu alanda gerekli önlemlerin alınması ve öğrencilerde şiddet yönetimi yetkinliğinin artırılması için gerekli stratejilerin planlanması açısından önemlidir (Özdemir ve ark., 2024, ss.196-205).

Yukarıdaki bilgiler ışığında bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin sağlıkta şiddet algılarının mesleki benlik saygılarına etkisini belirlemek amacı ile yapıldı.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın tipi

Bu araştırma tanımlayıcı, kesitsel bir çalışmadır.

2.2. Araştırmanın evreni ve örnekleme

Çalışmanın evrenini Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde okuyan öğrenciler oluşturdu. Bu evrenden örneklem sayısı %95 güven aralığı ile rast gele örnekleme yöntemi ile hesaplanarak 200 öğrencinin örnekleme alınması planlandı. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden 210 öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturdu.

2.3. Veri toplama ve veri toplama araçları

Çalışmada veriler Hemşirelik bölümünde öğrenimine devam eden ve çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden 30 Mart 2023 - 15 Nisan 2023 tarihleri arasında yüz yüze görüşme yöntemi ile toplandı. Görüşmeler ortalama 10 dakika sürdü. Çalışmada veriler; Tanıtıcı Özellikler Formu, Şiddet Algısı Formu ve “Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği” ile toplandı.

2.3.1. Tanımlayıcı Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda oluşturulan, bireylere ait yaş, cinsiyeti, ekonomik düzey vb. içeren soru formudur (Kılıç, 2018, ss.49-55; Nazik ve ark., 2023, ss.302-310; Kahraman ve Kılıç, 2021, ss.1-12; Karabulutlu, 2015; ss.26-36).

2.3.2. Şiddet Algısı Formu: Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda oluşturulan 8 sorudan oluşmaktadır (Kılıç, 2018, ss.49-55; Nazik ve ark., 2023, ss.302-310; Kahraman ve Kılıç, 2021, ss.1-12; Karabulutlu, 2015; ss.26-36). Bu sorular aşağıdaki gibidir;

- Sağlıkta şiddet ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?
- Televizyon/sosyal medyada gördüğünüz sağlıkçılara yönelik şiddet haberlerinden etkileniyor musunuz?
- Herhangi bir yakınınız şiddete uğradı mı?
- Uygulama yaptığınız dönemde herhangi bir şiddet olayına şahit oldunuz mu?
- Uygulama yaptığınız dönemde hiç şiddete maruz kaldınız mı?
- Şiddete maruz kaldıysanız kim tarafından kaldınız?
- Şiddete maruz kaldıysanız şiddetin türü neydi?
- Uygulama yaptığınız birimde şiddeti önleme ile ilgili önlemler bulunmakta mıdır?

2.3.3. Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği: Arıca (1999) tarafından geliştirilen bu ölçek bir mesleği tercih etmiş, bir alanda mesleki eğitim gören ya da bir mesleği icra eden 17 yaş ve üstü bireylerin ilgili mesleğe olan saygı tutumlarını ölçmek amacıyla uygulanabilmektedir. Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği, 14“ü olumlu 16“sı olumsuz olan 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçek beşli likert tipinde (Tümüyle Katılıyorum 5, Katılıyorum 4, Kararsızım 3, Katılmıyorum 2, Hiç Katılmıyorum 1) olup, olumsuz maddeler ters çevrilerek puanlama yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 30 olup, en yüksek alınabilecek puan 150’dir. Ölçekten alınan puanının yüksek olması mesleki benlik saygısının yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,93 olarak bulunmuştur (Arıca ve Dilmac, 2003, ss.1-

8). Sağlık alanındaki üniversite öğrencilerinde yapılan bir çalışmada güvenilirlik katsayısı 0,93'tür (Çiftçi ve ark., 2020, ss.42-55). Bu çalışmada MBSÖ'nin Cronbach Alpha değeri 0,943 olarak saptanmıştır

2.4. Araştırma soruları

Araştırmada yanıtlanması beklenen sorular şunlardır.

- Hemşirelik öğrencileri Uygulama yaptığınız dönemde şiddete maruz kaldı mı?
- Şiddete maruz kaldıysa şiddetin türü neydi?
- Şiddete maruz kalma benlik saygısını etkiledimi?
- Şiddet algısı ve benlik saygısı hangi özelliklerden etkileniyor?

2.5. Verilerin analizi

Araştırmanın analizinde tanımlayıcı istatistiksel metotlar (ortalama, standart sapma, sayı, yüzde vb.) kullanılmıştır. Grupların normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov - Smirnov testi ile belirlenmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde iki değişken karşılaştırılıyorsa "t Testi", ikiden fazla değişken karşılaştırılıyorsa "Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)" kullanılmıştır. Puan Ortalamaları ile diğer sayısal veriler arasındaki ilişki analiz edilirken "Pearson Korelasyon" analizi kullanılmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında ifade edilmiş ve anlamlılık $p<0.05$ olarak belirlenmiştir.

2.6. Araştırmanın etik yönü

Çalışmanın yürütülebilmesi için Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan etik kurul onayı alınmıştır (28/02/2023 tarih ve 2023/1 sayılı). Ayrıca verilerin toplanacağı kurumdan gerekli kurum izni alınmıştır. Ölçeğin uygulanabilmesi için Ölçek'i geliştiren araştırmacıdan e-mail ile izin alınmıştır. Ayrıca öğrencilerden sözel onam alınmıştır.

3. BULGULAR

Öğrencilerin yaş ortalaması $20,9\pm1,4$ olup, %68,1'i kadın idi. Öğrencilerin % 32,9'u 3. sınıf öğrencisi olup büyük çoğunluğu (%98,8) herhangi bir işte çalışmıyordu. Öğrencilerin %43,8'inin annesi ve %36,2'sinin babası ilkökul mezunuydu. Annesi ev hanımı olanların oranı %90,5 iken, %33,3'ünün babasının serbest meslek yaptığı belirlendi (Tablo 1).

Tablo1: Kişisel Özellikler Tablosu

	n	%
Cinsiyet		
Kadın	143	68,1
Erkek	67	31,9
Sınıf		
1. sınıf	55	26,2
2. sınıf	36	17,1
3. sınıf	69	32,9
4. sınıf	50	23,8
Çalışma durumu		
Çalışmıyor	197	93,8

Çalışıyor	13	6,2
Anne eğitim düzeyi		
Okur yazar değil	21	10,0
Okur yazar	7	3,3
İlkokul	92	43,8
Ortaöğretim	46	21,9
Lise	32	15,2
Üniversite	7	3,3
Anne Mesleği		
Ev hanımı	190	90,5
Memur	6	2,9
İşçi	5	2,4
Serbest meslek	3	1,4
Emekli	3	1,4
Diğer	3	1,4
Baba eğitim düzeyi		
Okur yazar değil	3	1,4
Okur yazar	4	1,9
İlkokul	76	36,2
Ortaöğretim	54	25,7
Lise	38	18,1
Üniversite	29	13,8
Baba mesleği		
Memur	31	14,8
İşçi	41	19,5
Serbest meslek	70	33,3
Emekli	64	30,5
Diğer	4	1,9
Şiddetle ilgili eğitim aldınız mı?		
Evet	19	9,0
Hayır	191	91,0
Televizyon/sosyal medyada gördüğünüz sağlıkçılara yönelik şiddet haberlerinden etkileniyor musunuz?		
Evet	182	86,7
Hayır	28	13,3
Herhangi bir yakınınız şiddete uğradı mı?		
Evet	38	18,1
Hayır	172	81,9
Uygulama yaptığınız dönemde herhangi bir şiddet olayına şahit oldunuz mu?		
Evet	19	9,0
Hayır	191	91,0
Uygulama yaptığınız dönemde hiç şiddete maruz kaldınız mı?		
Evet	11	5,2
Hayır	199	94,8
Şiddete maruz kaldıysanız şiddetin türü neydi?		
Fiziksel şiddet	3	1,4
Sözel şiddet	8	3,8
Uygulama yaptığınız birimde şiddeti önleme ile ilgili önlemler bulunmakta mıdır?		
Evet	86	41,0
Hayır	23	11,0
Bilmiyorum	101	48,1

Öğrencilerin %91,0'inin sağlıkta şiddet ile ilgili herhangi bir eğitim almadığı, %86,7'sinin sağlıkçılara yönelik şiddet haberlerinden etkilendiği saptandı. Öğrencilerin %18,1'inin herhangi bir yakınının şiddete uğradığı, %9,0'unun klinik uygulama sırasında şiddet olayına şahit olduğu ve %5,2'sinin şiddete maruz kaldığı, şiddete maruz kalanların %72,7'sinin

hasta yakını tarafından ve sözel şiddete maruz kaldığı saptandı. Ayrıca öğrencilerin %48,1'inin uygulama yaptığı klinikte şiddeti önleme ile ilgili önlemlerin bulunup bulunmadığı hakkında bilgisinin olmadığı belirlendi (Tablo 1).

Mesleki benlik saygısının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptandı. Anne mesleği ile mesleki benlik saygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görüldü ($p=0,003$). Annesi memur olan öğrencilerin annesi işçi olan öğrencilere göre mesleki benlik saygılarının istatistiksel açıdan anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlendi ($p=0,026$) (Tablo 2).

Tablo 2. Sosyodemografik Özelliklere Göre Mesleki Benlik Saygısı

Değişkenler		Ort±SS	Mesleki Benlik Saygısı	
			Test	p
Yaş			$r = -0,048$	0,487
Cinsiyet	Kadın	$117,0 \pm 20,3$	$t = 1,120$	0,264
	Erkek	$113,6 \pm 21,3$		
Sınıfı	1. sınıf	$120,2 \pm 18,2$	$F = 1,168$	0,323
	2. sınıf	$116,2 \pm 20,1$		
	3. sınıf	$114,2 \pm 19,5$		
	4. sınıf	$113,5 \pm 24,7$		
Çalışma durumu	Çalışıyor	$107,3 \pm 19$	$t = 1,558$	0,121
	Çalışmıyor	$116,5 \pm 20,7$		
Annenin eğitimi	Okur-yazar değil	$118,2 \pm 20,8$	$F = 1,189$	0,317
	Okur-yazar	$108,0 \pm 19,1$		
	İlkokul	$115,6 \pm 19,6$		
	Ortaöğretim	$113,6 \pm 24,2$		
	Lise ve üzeri	$120,7 \pm 18,7$		
Annenin mesleği	Ev hanımı	$116,7 \pm 20,5$	$F = 6,204$	0,000
	Memur	$130,7 \pm 6,8$		
	Emekli	$119,7 \pm 7,6$		
	Diğer	$92,7 \pm 14,4$		
Babanın eğitimi	Okur-yazar değil	$99,0 \pm 13,9$	$F = 1,206$	0,310
	Okur yazar	$106,5 \pm 12,7$		
	İlkokul	$118,4 \pm 18,9$		
	Ortaöğretim	$113,4 \pm 20,5$		
	Lise ve üzeri	$116,4 \pm 22,9$		
Babanın mesleği	Memur	$123,2 \pm 18,4$	$F = 2,339$	0,075
	Emekli	$117,8 \pm 20,3$		
	Serbest	$113,4 \pm 20$		
	Diğer	$112,2 \pm 22,8$		

Öğrencilerin mesleki benlik saygısı puan ortalamasının $115,9 \pm 20,6$ olduğu ve şiddet algısı ile ilgili sorulara verilen cevaplar tek tek değerlendirildiğinde mesleki benlik saygısı üzerinde hiçbir sorunun istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisinin bulunmadığı saptandı ($p > 0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Şiddet Algısına Göre Mesleki Benlik Saygısı

Değişkenler		Ort±SS	Mesleki Benlik Saygısı	
			Test	p
Sağlıkta şiddet ile ilgili herhangi bir eğitim alma durumu	Evet Hayır	118,2 ± 21,3 115,7 ± 20,6	t= -0,504	0,615
Televizyon/sosyal medyada gördükleri sağlıkçılara yönelik şiddet haberlerinden etkilenme durumu	Evet Hayır	116,3 ± 20,7 113,8 ± 20,5	t= -0,589	0,557
Herhangi bir yakınının şiddete uğrama durumu	Evet Hayır	117,0 ± 18,0 115,7 ± 21,3	t= -0,352	0,725
Uygulama yaptıkları dönemde herhangi bir şiddet olayına şahit olma durumu	Evet Hayır	118,3 ± 20,9 115,7 ± 20,7	t= -0,515	0,607
Uygulama yaptıkları dönemde şiddete maruz kalma durumu	Evet Hayır	117,6 ± 16,7 115,8 ± 20,9	t= -0,281	0,779

4. TARTIŞMA

Sağlık çalışanları ile yürütülen çalışmalar incelendiğinde; sağlık çalışanlarının %61,1'inin meslek hayatında en az bir kez şiddete uğradığı (Er ve ark., 2021, ss.69-78), en çok sözel şiddete maruz kalındığı görüldü (Uskun ve ark., 2022, ss.25; Şahin ve Yıldırım, 2020, ss. 7-14; Pınar ve ark., 2017, ss.2345-2365; Demirci ve Uğurluoğlu, 2020, ss.89-97). Yapılan başka bir çalışmada da sağlık çalışanlarının %83,3'ünün şiddete maruz kaldığı, şiddete maruz kalanların %80,0'i sadece sözel şiddete, %2,0'si sadece fiziksel şiddete, %18,0'i hem sözel hem fiziksel şiddete maruz kaldığı bildirilmiştir (Şahin ve Yıldırım, 2020, ss. 7-14). Sağlık profesyonelleri arasında şiddete uğrayanların büyük çoğunluğunu ise hekim (%50,0) ve ebe/hemşire/sağlık memurları (%37,2) oluşturmaktaydı (Uskun ve ark., 2022, ss.26). Acil servis ve psikiyatri hemşirelerinin en çok şiddet olayına maruz kaldığı, yoğun bakım hemşireleri en az şiddet olayına maruz kaldığı bildirilmiştir. Dahili/cerrahi hemşirelerinin ise diğer servislere göre en çok fiziksel saldırıya maruz kaldığı ifade edilmiştir (Hesketh ve ark., 2003, ss.311-321). Yapılan bir çalışmada şiddet uygulayanların büyük çoğunluğu hasta (%58,7) ve hasta yakınlarından (%60,2, n=99) oluştuğu bildirilmiştir (Uskun ve ark., 2022, ss.26). Hindistanda yapılan bir çalışmada da acil servislere çalışan hekimler, hemşireler ve sağlık görevlileri ile yaptıkları çalışmada şiddet olaylarının çoğunlukla hastaya eşlik eden kişiler tarafından gerçekleştirildiği ifade edilmiştir (Davey ve ark., 2020, ss. 1-9).

Bu çalışmada öğrencilerin %9,0'unun klinik uygulama sırasında şiddet olayına şahit olduğu ve %5,2'sinin şiddete maruz kaldığı saptandı. Şiddete maruz kalanların %72,7'sinin sözel şiddete maruz kaldığı saptandı. Yapılan şiddetin ise hasta yakını tarafından uygulandığı görüldü. Ayrıca öğrencilerin %48,1'inin uygulama yaptığı klinikte şiddeti önleme ile ilgili önlemlerin bulunup bulunmadığı hakkında bilgisinin olmadığı belirlendi. Yapılan bir çalışmada ise hemşirelik öğrencilerinin %33,3'ünün klinik uygulamada şiddete maruz kaldığı, %21,8'ü bir defa, %11,5'i ise birden fazla kez şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. Öğrencilerin daha çok duygusal şiddete maruz kaldığı bildirilmiştir (Nazik ve ark., 2023, ss.302-310). Yapılan bir çalışmada hemşirelik öğrencilerinin %24,4'ü klinik uygulamalarda şiddete maruz kalmış, şiddete maruz kalanların %21,3'üne şiddet hasta yakını tarafından uygulanmış ve %32'si sözel şiddete maruz kalmıştır (Özdemir ve ark., 2024, ss.196-205). Hemşirelik öğrencileri ile yapılan

diğer bir çalışmada da duygusal şiddete daha fazla maruz kalındığı bulunmuştur (Karabulutlu, 2015, ss.26-36). Bizim çalışmamıza benzer şekilde öğrencilerin klinik uygulamada en çok sözel şiddete maruz kaldığını belirten çalışmalarda mevcuttur (Ergöl ve Kürtüncü, 2013, ss.65-69; Keser Özcan ve ark., 2014, ss.49-56; Park ve ark., 2017, ss.652-662). Yapılan bir çalışmada şiddete maruz kalan veya tanıklık eden sağlık çalışanlarının sosyal aktivitelere katılma isteğinde azalma, hasta/hasta yakınlarının taleplerine olumsuz tepki verme gibi sorunlar yaşadığı ifade edilmiştir (Yücens ve Kalkan Oğuzhanoglu, 2020, ss.321-329). Başka bir çalışmada da yaşanan şiddet nedeniyle hemşirelerin fiziksel, psikolojik, sosyal, kişisel ve profesyonel iş yaşamı açısından olumsuz etkiler yaşadığı belirlenmiştir (Han ve ark., 2017, ss.428-435). Benzer şekilde öğrencilerde de benlik saygısının azalmasına ve moral bozukluğuna neden olmaktadır (Magnavita ve Heponiemi, 2011, ss.203-210). Yapılan bir çalışmada da hemşirelik öğrencilerinde şiddete maruziyet sonrasında travma sonrası stres bozukluğu, iş doyumunda azalma, hastalara bakmakta isteksizleşme ve kişisel ilişkilerinde bozulma gibi sorunların ortaya çıkabileceği bildirilmiştir (Bran ve Hartley, 2017, ss.85-91).

Bu çalışmanın sonucunda öğrencilerin mesleki benlik saygısının yüksek olduğu görüldü. Şiddet algısını tespit edebilmek için sorulan soruların mesleki benlik saygısı üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisinin bulunmadığı saptandı. Mesleki benlik saygısının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptandı. Ayrıca anne mesleği ile mesleki benlik saygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görüldü ve annesi memur olan öğrencilerin annesi işçi olan öğrencilere göre mesleki benlik saygılarının istatistiksel açıdan anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlendi. Yapılan bir çalışmada hemşirelik öğrencilerinin mesleki benlik saygısı puan ortalamasının $113,14 \pm 20,41$ olduğu görüldü (Fırat Kılıç, 2018, ss.49-59). Benzer şekilde bir başka çalışmada da öğrencilerinin mesleki benlik saygısı puan ortalamasının $112,09 \pm 22,76$ olduğu bildirilmiştir (Kahraman ve Fırat Kılıç, 2021, ss.1-12). Bu sonuçlar bizim çalışmamızın sonuçlarını destekler nitelikte olup öğrencilerin mesleki benlik saygılarının yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bir çalışmada kız öğrencilerin mesleki benlik saygısının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Fırat Kılıç, 2018, ss.49-59). Başka bir çalışmada ise erkek öğrencilerin daha yüksek mesleki benlik saygısına sahip olduğu görülmüştür (Kahraman ve Fırat Kılıç, 2021, ss.1-12). Bu farklılıkların örneklem gruplarının sosyodemografik özelliklerindeki farklılıklar nedeniyle oluştuğu düşünülebilir.

5. SONUÇ

Hemşirelik öğrencilerinin mesleki benlik saygılarının yüksek olduğu ve şiddet algısının mesleki benlik saygısını etkilemediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin %9,0'ının sağlıkta şiddet ile ilgili herhangi bir eğitim almadığı, %86,7'sinin sağlıkçılara yönelik şiddet haberlerinden etkilendiği, %18,1'inin herhangi bir yakınının şiddete uğradığı, %9,0'unun klinik uygulama sırasında şiddet olayına şahit olduğu ve %5,2'sinin şiddete maruz kaldığı, şiddete maruz kalanların %72,7'sinin hasta yakını tarafından ve sözel şiddete maruz kaldığı, %48,1'inin uygulama yaptığı klinikte şiddeti önleme ile ilgili önlemlerin bulunup bulunmadığı hakkında bilgisinin olmadığı tespit edilmiştir. Sağlıkta şiddet eğitiminin hemşirelik müfredatına eklenmesi ve öğrencilerin gelecekteki olası şiddet olaylarına karşı alınacak önlemlerle ilgili kendilerini geliştirmesi önerilmektedir.

5.1. Sınırlılıklar

Araştırma sonuçları mevcut literatüre katkı sağlamakla birlikte birtakım sınırlılıklar taşımaktadır. Öncelikle bu araştırmanın sadece Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri fakültesinde gerçekleştirilmiş olmasıdır. Araştırmanın diğer sınırlılığı araştırma kapsamında

evrenin tamamına ulaşamamasıdır. Araştırmanın diğer bir sınırlılığı ise değerlendirmelerin öğrencilerin bildirimleri esas alınarak yapılmasıdır. Araştırma öncesinde veri toplama formunun yanıtlanması ve porsiyon açıklamaları yapılsa da yanlış/hatalı beyan bildiren katılımcılar olabilir. Araştırma sonuçları araştırmanın yapıldığı gruba genellenebilir.

6. KAYNAKLAR

Akbaş, M., Boz, A., Dursun, A., Çetin, S., Kılıçaslan, A. (2016). 112 Çalışanlarının Şiddete Maruz Kalma Durumları ve Şiddete Yönelik Tutum ve Davranışları. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 9(3), 93-100.

Arıcak, O.T., Dilmac, B. (2003). Investigation of self-esteem with professional of self-esteem levels a number of variables in terms of psychological counseling and guidance students. Journal of Social Sciences Trakya University, 3(1), 1–8.

Arthur, D., Randle, J. (2007). The professional self-concept of nurses: a review of the literature from 1992-2006. Aust J Adv Nurs, 24(3), 60-64.

Bat Tonkuş, M., Coşkun, A. (2021). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin klinik uygulamada mobbinge maruz kalma durumlarının belirlenmesi. Türk Hemşireler Derneği Dergisi, 2(1), 15-26.

Cheung, K., Ching, S.S., Cheng, S., Ho, S. (2019). Prevalence and impact of clinical violence towards nursing students in Hong Kong: a cross-sectional study. BMJ Open, 9(5), 1-10. doi: 10.1136/bmjopen-2018-027385.

Çiftçi, H., Kaya, F., Bostancı, N. (2020). Sağlık Alanındaki Üniversite Öğrencilerinde İletişim Becerileri ve Mesleki Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. Caucasian Journal of Science, 7(1), 42-55.

Davey, K., Ravishankar, V., Mehta, N., Ahluwalia, T., Blanchard J, Smith J and Douglass, K. (2020) A qualitative study of work place violence among health care providers in emergency departments in India. International Journal of Emergency Medicine, 13(33), 1-9 <https://doi.org/10.1186/s12245-020-00290-0>

Demirci, Ş., Uğurluoğlu, Ö. (2020). Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddet: Bir Kamu Hastanesi Örneği. ACU Sağlık Bil Derg, 11(1), 89-97 <https://doi.org/10.31067/0.2020.245>

Er, T., Ayoğlu, F., Açıkgöz, B. (2021). Sağlık çalışanına yönelik şiddet: Risk faktörleri, etkileri, değerlendirilmesi ve önlenmesi. Turkish Journal of Public Health, 19(1), 69-78. doi:10.20518/tjph.680771

Ergöl, Ş., Kürtüncü, M. (2013). Violence experienced by nursing students in clinical practice settings. Journal of Higher Education and Science, 3(1), 65-69.

Ferns, T. (2006). Violence, aggression and physical assault in healthcare settings. Nursing Standard, 21, 42-6.

Fırat Kılıç, H. (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Eğitim Stresi ve Mesleki Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 5(1), 49-59.

- Hahn, S., Hantikainen, V., Needham, I., Kok, G., Dassen, T., Halfens, R.J. (2012). Patient and visitor violence in the general hospital, occurrence, staff interventions and consequences: a cross-sectional survey. *Journal of advanced nursing*, 68(12), 2685-2699.
- Han, C.Y., Lin, C.C., Barnard, A., Hsiao, Y.C., Goopy, S., Chen, L.C. (2017). Workplace violence against emergency nurses in Taiwan: a phenomenographic study. *Nurs Outlook*, 65, 428-435.
- Hesketh, K.L., Duncan, S.M., Estabrooks, C.A., Reimer, M.A., Giovannetti, P., Hyndman, K., Acorn, S. (2003). Workplace violence in Alberta and British Columbia hospitals. *Health Policy*, 63(3), 311-21. doi: 10.1016/s0168-8510(02)00142-2.
- Kahraman, İ., Fırat Kılıç, H. (2021). Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleki Benlik Saygısı ve Etkileyen Faktörler. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 1-12 . doi: 10.46237/amusbfd.487565
- Karabulutlu, Ö. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin şiddet konusundaki görüş ve deneyimleri. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2(1), 26-36.
- Keser Özcan, N., Bilgin, H., Tülek, Z., Boyacıoğlu, N.E. (2014). Nursing students' experiences of violence: A questionnaire survey. *Journal of Psychiatric Nursing*, 5(1), 49-56. doi: 10.5505/phd.2014.91886.
- Laschinger, H., Finegan, J., Wilk, P. (2009). New graduate burn out the impact of professional practice environment, work place civility and empowerment. *Nursing Economics*, 27(6), 377-383.
- Magnavita, N., Heponiemi, T. (2011). Work place violence against nursing students and nurses: an Italian experience. *Journal of Nursing Scholarship*, 43(2), 203-210. doi: 10.1111/j.1547-5069.2011.01392.x.
- Malgorzata, M. (2010). Workplace Violence and Harassment: A European Picture, European Agency for Safety and Health at Work. EU-OSHA 2010 link. chrome-extension://efaidnbmninnibpcapjpcglclefindmkaj/https://osha.europa.eu/sites/default/files/2022-03/violence-harassment-report.pdf
- Montazeralfaraj, R., Ahmadi, E., Tafti, A.D., Barati, O., Bahrami, M.A. (2018). Measuring the nurses' professional self-concept and its correlation with working stress in Iranian educational Hospitals. *Bali Medical Journal*, 7(2), 521-525.
- Nazik, F., Mumcu, Ş., Kaya, Z., Omaç Sönmez, M. (2023). Klinik Uygulamada Hemşirelik Öğrencilerine Yönelik Şiddet ve Özellikleri. *Gevher Nesibe Journal Of Medical & Health Sciences*, 8(2), 302-310. doi: 10.5281/zenodo.7922008
- Özdemir, V.A., Akbal, Y., Köksal, Z.P. (2024). Hemşirelik öğrencilerinin uygulama alanlarındaki şiddet deneyimi ve şiddet yönetimi yeterliği: Tanımlayıcı ve kesitsel bir araştırma. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 7(1), 196-205 DOI:10.38108/ouhcd.1298040
- Öztürk, A., Ulaş Karaahmetoğlu, G. (2019). Öğrenci hemşirelerin klinik uygulamada mobbinge maruz kalma durumlarının incelenmesi: Kastamonu Üniversitesi örnekleme. *Social Sciences Studies Journal*, 5(30), 642-54. doi: 10.26449/sss.1265.
- Park, J.E., Kim, D.H., Park, J.H. (2017). Violence against nursing students during clinical practice: Experiences, perception, responses and coping with violence. *Journal of the Korea*

Academia-Industrial Cooperation Society, 18(10), 652-662. doi: 10.5762/KAIS.2017.18.10.652

Pinar, T., Acikel, C., Pinar, G., Karabulut, E., Saygun, M., Bariskin, E., Guidotti, T. L., Akdur, R., Sabuncu, H., Bodur, S., Egri, M., Bakir, B., Acikgoz, E. M., Atceken, I., & Cengiz, M. (2017). Workplace Violence in the Health Sector in Turkey: A National Study. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(15), 2345-2365. doi: [10.1177/0886260515591976](https://doi.org/10.1177/0886260515591976)

Şahin, Ö., Yıldırım, E. (2020). Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddet Ve Neden Olan Faktörler: Üniversite Hastanesi Örneği. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(1), 7-14.

Uskun, E., Batmaz, K., Aydın, G. (2022). Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddet ve İlişkili Faktörler: Araştırma Uygulama Hastanesi Örneği. *Med J SDU*, 29(1), 23-35.

Vezyridis, P., Samoutis, A., Mavrikiou, P.M. (2015). Workplace violence against clinicians in Cypriot emergency departments: a national questionnaire survey. *J Clin Nurs*, 24, 1210-1222.

WHO (2002). World Report on Violence and Health: Summary. http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary_en.pdf.

Yeşilbaş, H. (2016). Sağlıkta Şiddete Genel Bakış. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 1(3), 44-54.

Yücens, B., Kalkan Oğuzhanoğlu, N. (2020). Sağlık çalışanlarının şiddet algısı, şiddete uğrama ve şiddetten etkilenme durumları Sağlık çalışanlarında şiddet. *Pamukkale Medical Journal*, 13 (2), 321-329. doi: 10.31362/patd.669733